

N:o 30.

Af Herr A. P. Lind: Om underdånig skrifvelse angående framläggande för näst sammanträdande adelsmöte af förslag till upphäfvande af vissa bestämmelser i de adliga privilegierna af den 16 Oktober 1723.

Då jag anser att vissa bestämmelser i 1723 års adliga privilegier i betydlig mån verka hinderligt för jordbeskattnings jemnare fördelning, vågar jag framlägga samma förslag, som vid förlidna års riksmöte blef tillbakavisadt. Af ett dylikt öde bör en representant icke låta afskräcka sig, då öfvertygelse säger honom att projektet har rättvisa grunder för sig.

Motionen får nu följande lydelse:

Ingen torde bestrida, att Ridderskapet och Adeln i Sverige ställning i forna dagar var sådan, att det egde makt att tillvälla sig fri- och rättigheter på det öfriga folkets bekostnad; rättvisligen bör emellertid på samma gång erkännas, att detta Ridderskap och Adel gjort fäderneslandet stora tjenster. Under senare tider har det också högsint uppoffrat åtskilliga af dessa fri- och rättigheter; härför har nationen allt skäl att känna sig tacksam.

Likväl finnes ej så obetydligt kvar af de gamla förmånerna, hvilket isynnerhet inom vissa provinser vållar split och tvister. Orsaken härtill är, att dessa förmåner eller privilegier, som de kallas — och hvilka enligt min mening endast bort tillhöra personen, men ej hans arvingar och efterkommande — till och med för everldlig tid öfverflyttats på det jordområde, personen innehade, då han erhöll privilegiet.

Inom provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län är enligt adliga privilegierna af den 16 Oktober 1723 all frälse-säterijord befriad från deltagande i byggnad och underhåll af kyrka och tingshus, samt i öfriga delar af riket från deltagande i byggnad af prestgårds- och tingshus. Märkligt nog att dylika förmåner kunnat kvarstå allt hittills, då dylik frälsejord under flera tiotal af år fått och får egas af hvilken medborgare som helst. Det

är naturligt, att mannåmån härigenom utöfvas mot de medborgare, som ej äro i besittning af dylik privilegierad jord. Det inträffar ej så sällan, att uppförande och reparationer af nämnda allmänna byggnader på många ställen uppgått till enorma belopp; för en och annan mindre bemedlad innehafvare af ofrälsejord hafva onera dervid varit rent af ruinerande. Och hvilka taga sedan de främsta platserna både i kyrkan och vid tinget? Månne de, som bekostat deras uppförande? Nej, just dessa säteriegare och innehafvare af frälsejord, oakadt de ej bekostat ett enda öre hvarken för kyrkans eller tingshusets uppbyggande och underhåll.

Privilegierna i de ofvan nämnda fyra provinserna hafva troligen uppkommit deraf, att säteriegarna den tiden hade sina egna kapell och utöfvade domsrätt öfver sina underhafvande, enligt hvad historien förmåler. De hade således vid den tiden något skäl för sig, dessa privilegier; men då nu de egna kapellen försvunnit och den patriarkaliska domsrätten öfver underhafvandena förlorats, synes mig, att tiden för länge sedan varit inne för en rättvisare fördelning af de kommunala bördorna i det hänseendet.

Det torde vara skäl att antaga, att Ridderskapet och Adeln ej längre vill innehafva dessa otidsenliga privilegier, så mycket mer som detta står i uppenbar strid mot 23 Kap. 1 § Byggningsbalken, sådan den lyder i Kongl. Förordningen af den 4 November 1876. Och derom må väl ej vara tu tal, att säteriegarna, lika litet som andra, kunna undvara församlingens tempel och presterskap för att förkofra både sig och sina underhafvande i gudsfuktan och goda seder. Lika litet kunna de undvara att anlita den allmänna rättskipningen, hvarför äfven tingshus och hvad dertill hörer äro för säteriegarna af nöden lika mycket som för hvarje annan.

Äfven hvad beträffar väg- och brobyggnader äro säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län befriade från alla utskylder. Jag kan på samma grunder, som ofvan anförts, uttala mig äfven mot detta gamla och otidsenliga privilegium. Häremot kan invändas, att en vägkomité nedsatts för att upprätta och till Regering och Riksdag framkomma med förslag om förändrade grunder för utgörande af väg- och brobyggnadsskyldigheter, och att man bör afvakta denna komités förslag, innan man på något sätt motionerar i frågan. På detta svarar jag, att här ej afses, på hvilka grunder en blifvande lag om väg- och brobyggnadsskyldighet skall komma att stå, utan blott att undanrödja ett ej obetydligt hinder för denna frågas rättvisa lösning. För öfrigt är det ej välbetänkt att låta en redan allt för gammal orättvisa kvarstå i afvaktan på vägkomiténs förslag.

På grund af hvad sålunda anförts vågar jag anhålla, att Riksdagen må besluta:

att en skrifvelse till Kongl. Maj:t aflåtes med framställning, att Kongl. Maj:t täcktes, så fort ske kan, till adelsmöte framlägga förslag om upphäfvande af de adliga privilegierna af den 16 Oktober 1723, i hvad de samma röra befrielse för säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län från deltagande i nybyggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer; samt i öfrigt, hvad hela riket beträffar, att befrielse äfven må upphöra att tillämpas för säterierna, hvad beträffar deltagande i allmänna byggnaders uppförande och underhåll af hvad namn de hafva eller kunna få; äfvensom att i lika måtto säterierna icke genom merberörda privilegier må fritagas från deltagande i väg- och brobyggnader.

Stockholm den 26 Januari 1881.

A. P. Lind.
